

Täysistunto

Keskiviikko 8.9.2021 klo 14.00—19.01

20. Lakialoite laiksi tartuntatautilain 58 d §:n kumoamisesta

Lakialoite LA 28/2021 vp Sari Sarkomaa kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysturvallisuuteen.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Sarkomaa.

Keskustelu

18.37 **Sari Sarkomaa kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kymmenentuhannet osaavat kulttuurin ammattilaiset ja yritykset on päästettävä terveysturvallisesti tekemään työtään. Tapahtuma- ja kulttuurialan epätasa-arvoiselle kohtelulle ei ole mitään perusteita. Tässä nyt käsittelyssä olevassa kokoomuksen eduskuntaryhmän jättämässä lakialoitteessa esitetään tartuntatautilain 58 d §:n kumoamista, ja tämän lain olisi tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian.

Eduskuntaryhmä painottaa, että tapahtumien terveysturvallisuus on tärkeä varmistaa myös, jos ja kun ja toivottavasti tämä 58 d § kumotaan. Terveysturvalliset yleisötilaisuudet on mahdollista varmistaa tartuntatautilain 58 c §:n sääntelyn pohjalta. Tämän pykälän kumoaminen on erityisen merkityksellistä kulttuuri- ja tapahtuma-alalle, jonka toiminnasta valtaosa perustuu yleisöpalveluun. Kulttuurin ja tapahtumien parissa työskentelevät on ajettu ahtaalle koronarajoituksilla estämällä työn tekemisen edellytykset, ja tässä korostamme juuri sitä, että tähän alaan ovat kohdistuneet hyvin eriarvoisesti nämä rajoitukset. Ymmärrämme sen ja alakin ymmärtää, että rajoituksia on tarvittu ja ne ovat olleet tarpeen. Eli kulttuuri- ja tapahtuma-alan parissa työskentelevät on ajettu ahtaalle koronarajoituksilla estämällä työn tekemisen edellytykset, ja kumoamalla tämän tartuntalain 58 d §:n voimme edistää tapahtumien järjestämistä sekä parantaa yritysten ja freelancereiden toimeentuloa sekä taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta. Nykyinen tilanne on kohtuuton elinkeinonharjoittajille, yrittäjille ja työntekijöille.

Tämä lakialoite lähtee siitä, että perusoikeusrajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi ja muutenkin suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Katson, että nykyisessä epidemiatilanteessa pykälästä on mahdollista luopua, jolloin myös ongelmallinen kahden metrin vähimmäisetäisyyskriteeri ja lainkohdan nojalla annetut aluehallintoviranomaisten päätökset tulisivat kumotuiksi. On ensiarvoisen tärkeää, että tulevien rajoitustoimien täytyy kaikissa tilanteissa olla välttämättömiä, oikeasuhtaisia ja kaikki lievemmat, vähemmän haittaa kokonaisuutena aiheuttavat rajoitusmahdollisuudet

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2021 vp

tulee ensin hyödyntää. Ja se, mikä on olennaista, on se, että huomioon on otettava epidemiologisten vaikutusten lisäksi terveydelliset, sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset, ja tähän saakka niitä ei ole mielestämme riittävästi huomioitu.

Eilen lähetekeskustelussa ollut hallituksen pitkään odotettu esitys tartuntatautilain muuttamisesta oli tervetullut, mutta se korosti juuri tämän lakialoitteen tarpeellisuutta, koska tuo hallituksen ratkaisu olla kumoamatta ja vain muokata tuota 58 d §:ää oli valtava pettymys. Pykälään sisältyvä ongelmallinen kahden metrin vähimmäisetäisyyskriteeri on kohtuuttomasti aiheuttanut vahinkoa kulttuuri- ja tapahtuma-alalle eikä ole perusteltu nykyinen epidemiatilanne ja parantunut rokotuskattavuus huomioiden. Tuo tartuntatautilain väliaikainen 58 d § on syytä kumota. Miksi? Perustelen nyt lakialoitetta. Siksi, että hallituksen ratkaisu vain muokata tartuntatautilain 58 d §:ää eikä kumota sitä on herättänyt laajaa huolta ja sen on arvioitu usean asiantuntijan toimesta vain tuovan lisää sekavuutta ja ongelmia jo ennestään täysin kohtuuttomiin tilanteisiin. Nyt ala jää epävarmuuteen, Suomi jää epävarmuuteen, ja tämä ikään kuin sysätään sinne aluehallintoviranomaiselle. On jopa arvioitu, että tämä saattaa kiristää tulkintaa. Siksi olemme tämän lakialoitteen jättäneet, ja näin eduskunta voi, jos siihen päätyy, valita lakialoitteemme hallituksen sekavaksi jääneen sääntelyn sijaan.

Eilisessä tartuntatautilakilähetekeskustelussa todella ehdotimme tätä pykälän poistamista, ja se sai hyvää vastakaikua yli puoluerajojen. Erinomaista oli se, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja totesi — täällä on varapuheenjohtaja paikalla — että valiokunnan täytyy katsoa, josko koko pykälä kumottaisiin, ja tänään sille on antanut tukensa myös sivistysvaliokunta omassa lausunnossaan. Olennaisinta on, että nopeasti pääsemme yhteistyössä eteenpäin ja tämä kohtuuton, eriarvoinen tilanne voidaan saada korjattua.

Ja vielä perusteluna tälle lakialoitteelle, jonka sisällön ja perusteluita vielä tarkemmin tässä käyn läpi: Viivyttely on tullut todella kalliiksi. Se on tullut kalliiksi inhimillisesti ja taloudellisesti. Teimme tämän lakialoitteen juuri siksi, että tässä asiassa päästäisiin ripeästi eduskunnassa eteenpäin. On myös sanottava, että taustalla on järkytys siitä, että alan esityksiä rajoitusten yhdenvertaisesta purkamisesta, turvallisesta ja vastuullisesta tapahtuman järjestämisestä ei ole kuultu. Tämän toimialan liikevaihdosta katosi vuoden 2020 aikana 1,6 miljardia euroa eli lähes 70 prosenttia. Kulttuurin ja tapahtumien parissa työtä tekevät on todella ajettu ahtaalle työn tekemisen edellytykset estämällä, ja näin merkittävän ja valtavan joukon ollessa vailla työtä ja turvaa on tilanne hyvin vakava, ja siksi tämä lakialoite on tehty. Totean tässä vielä sen, että taitaa olla kolme kuukautta siitä, kun tuolla portailla oli ala mieltään osoittamassa ja kaikki eduskuntaryhmät tämän ongelman havaitsivat, ja vasta nyt tässä ollaan, mutta nyt on mentävä eteenpäin ja on katsottava todellakin tulevaisuuteen ja toimittava ripeästi.

No, mikä hallituksen esityksessä on ongelmana? Oli ihan selvää, että tapahtuma-alalle oli suuri pettymys, että tuota pykälää ei kumottu. Ja miksi tämä lakialoite? Siksi, että ala ansaitsee selkeät ja yhdenmukaiset säännöt muun yhteiskunnan kanssa. Useat oikeusoppineet ovat arvioineet tätä hallituksen esitystä kriittisesti ja ovat todenneet, että hallitus kumoamisen sijaan vain muokkasi, niin sanotusti tuunasi, tätä pykälää. Esimerkiksi valtiosääntöoikeuden dosentti Rautiainen on tyrmännyt hallituksen esityksen todeten: ”Esitys tekee sääntelystä sekavampaa. Ongelmat tartuntatautilain 58 §:n ja 58 d §:n suhteessa vain jyrkkenevät.” Rautiainen arvioi, ettei hallitus ole ymmärtänyt, mistä nyt esiintyvät ongelmat oikeastaan johtuvat. Rautiainen mukaan hallituksen olisi pitänyt esittää tuon 58 d §:n kumoamista. Myös dosentti Muukkonen on todennut, ettei hallituksen esittämä muoto täy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2021 vp

tä perusoikeuksien yleisiä rajoitusedellytyksiä täsmällisyydessä eikä tarkkarajaisuudessa. Täällä salikeskustelussakin tuli eilen esille, että tuo pykälä on hyvin epämääräinen, eikä oikeastaan puheissaan kukaan kansanedustaja osannut arvioida, mitä se itse asiassa sitten merkitsisi. Tämän tulkinnan ainakin itse tein, mutta valiokunta nyt tätä asiaa käsittelee.

Arvoisa puhemies! Myös Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on pitänyt pykälän poistamista välttämättömänä, ja usea muukin ala on arvioinut, että tuo hallituksen esitys perustuu menneeseen tautitilanteeseen, koska tuo säännös mahdollistaa edelleen rajoitukset, jotka eivät ole nykyisen rokote kattavuuden tilanteessa välttämättömiä eivätkä oikeasuhtaisia. Me tarvitsemme enemmän ajattelua siitä, miten jokin on mahdollista, emmekä vain siitä, miten voidaan yhtä toimintaa rajoittaa. On ymmärrettävää, että kulttuuri- ja tapahtuma-alan ammattilaiset ovat olleet hyvin huolissaan tästä tilanteesta, ja meidän pitää luottaa siihen, että he ovat huippuosaajia ja pystyvät tämän oman alansa tilaisuudet terveysturvallisesti järjestämään.

Arvoisa puhemies! Esitämme tosiaan tässä lakialoitteessa tuon tartuntatautilain 58 d §:n kumoamista, ja korostan vielä tässä, että lakiin jää selkeät säännökset siitä, miten tapahtumat voi terveysturvallisesti järjestää. Todella haluamme selkeyttää tätä tilannetta, haluamme saada nopeasti tämän päätöksen, jotta tästä epävarmuudesta päästään.

Ja ihan lopuksi sanon sen, että tuo tartuntatautilaki on melkoinen tilkkutäkki ja tarvitsee todellakin kokonaisremontin. Sitä on parsittu sieltä tältä kokoon, ja sen tulkinta on muutenkin kovin hankalaa. Mutta nyt on todellakin olennaisinta kumota tämä pykälä ja saada tämä asia eduskunnassa ripeästi käsiteltyä. Mutta kyllä vetoan hallitukseen, että tartuntatautilakia sitten, kun sen aika tulee, kokonaisuudessaan tarkastellaan, ettei sitten mahdollisissa tulevaisissa epidemioissa jouduta tämänkaltaisiin tilanteisiin, joissa hallitus ja aluehallintoviranomaiset ja oikeastaan koko Suomi ihmettelevät, mikä tulkinta on ja kuka sen tulkinnan tekee. Eli tässä on paljon parantamista, mutta se on nyt tältä osin eduskunnan vastuulla. Toivon todella, että lakialoitteemme saa kannatuksen ja se otetaan vaihtoehdoksi hallituksen hyvin sekavalle esitykselle.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

18.47 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme täällä kokoomuksen eduskuntaryhmän lakialoitetta tartuntatautilain 58 d §:n kumoamisesta. Tapahtuma- ja kulttuuriala erityisesti ovat joutuneet epäreilun, epäoikeudenmukaisen kohtelun uhreiksi koronatoimissa liittyen rajoituksiin.

Tämä 58 d § koskee käytännössä kahden metrin turvavälitäisyyttä, joka tapahtuma- ja kulttuurialojen lisäksi on huomioitu monissa muissakin tilanteissa ja joka on aiheuttanut ongelmia. Esimerkiksi messutapahtumissa se on käytännössä estänyt niiden järjestämisen. Myöskään esimerkiksi kirkoissa ei ole voitu normaaleja jumalanpalveluksia järjestää, ja monesti ne turvatoimet olisivat muilla keinoin hyvin järjestettävissä, mutta tämä käytännössä estää erityisesti elinkeinotoiminnan harjoittamisen ja kohdistuu epäoikeudenmukaisella tavalla joihinkin toimialoihin.

Edustaja Sarkomaa jo hyvin kuvasikin tässä ongelmia, mitä hallituksen lakiesitys tämän pykälän muuttamisesta pitää sisällensä. Olemme lähteneet omassa lakialoitteessamme siitä, että 58 c §:ssä ovat jo ne toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi, mitä tarvitaan ja mitkä ovat välttämättömiä, ja tämä 58 d § on sinänsä turha pykälä ja se voitaisiin poistaa. Nyt hallituksen esityksessä esitetään kuitenkin tämän muuttamista niin, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2021 vp

sitä metrimäärää ei siellä ole, ja sitten se harkintavalta, mikä se turvaväli on, jäisi aluehallintoviraston ratkaistavaksi.

Tämä on sinänsä ongelmallinen tilanne, jos laissa ei kuitenkaan anneta selkeitä askelmerkkejä siihen, miten lakia tulkitaan. Jo tähän mennessä tartuntatautilain tulkintaepäselvyydet ovat aiheuttaneet merkittäviä lisäongelmia sekä aluehallintovirastolle että toimijoille. Jo toukokuussa, kun tartuntatautilain 58 d §:ää ja 58 g §:ää käsiteltiin, aluehallintovirastosta tuli se viesti, että nämä ovat epäselvät, että lain tulkinta on epäselvää — heille se on epäselvää, toimijoille se on epäselvää — että tarvittaisiin selkeyttä lakiin, mutta valitettavasti silloinkin jatkettiin epäselvällä tilanteella, ja jos tähän 58 d:hen nyt tehdään muutoksia, jotka vielä lisäävät sitä sekavuutta, niin huonompaan suuntaan valitettavasti mentäisiin.

Tänään on saatu sivistysvaliokunnan lausunto tästä tartuntatautilain 58 d §:n muutoksesta, ja he ehdottavat tämän 58 d §:n kumoamista nimenomaan tämän hallituksen esityksen ongelmallisuuden takia, eli he käytännössä kannattavat tätä kokoomuksen lakialoitetta, jossa ehdotamme tämän pykälän kumoamista. Ja täällä heidän lausunnossaan tuodaan esille nimenomaan viranomaisille jäävän laajan harkintavallan ongelmallisuutta soveltamisessa, koska se ei riittävästi turvaa säännöksen soveltamisen yhtenäisyyttä ja mahdollisten rajoitustoimien ennakoitavuutta toiminnanharjoittajien kannalta. Myös lähikontaktin määrittely jää kuntien ja aluehallintoviranomaisten tehtäväksi.

On ongelmallista, jos laki ei ole yksiselitteinen ja selkeä. Silloin tulee ongelmia siinä, miten sitä lakia eri alueilla tulkitaan, ja tulee erilaisia toimintakäytänteitä. On myös haasteellista ja oikeusturvaa vaarantavaa se, että kun näistä aluehallintoviraston päätöksistä voidaan valittaa hallinto-oikeuteen, niin ei tiedetä, mihin niitä päätöksiä sitten perustetaan, kun laissa ei ole tähän otettu selvää kantaa.

Eli näkisin, että ainoa ratkaisu tässä tilanteessa olisi kumota nyt tämä 58 d §, ja kun siellä on myös näissä muissa 58 §:n osissa ristiriitaisuuksia myös hallituksen koronastrategian kanssa, niin varsin nopealla aikataululla olisi järkevää tuoda 58 § eduskuntaan ja että hallitus antaa nämä lainsäädännölliset täsmäytykset siihen. Sen ei pitäisi olla suuri työ. Täsähän on tätä tartuntatautilakia jatkuvasti muutettu matkan varrella, eli se voitaisiin varsin nopeallakin aikataululla nähdäkseni eduskuntaan tuoda.

Tällä hetkellä tätä kahden metrin sääntöä ei ole käytössä millään alueella — onneksi näin — mutta jos tätä 58 d §:ää ei kumota ja hyväksytään hallituksen [Puhemies koputtaa] esitys, niin epävarmuus säilyy, toimijoiden epävarmuus tulevasta säilyy, ja eletään niin kuin löyhässä [Puhemies koputtaa] hirressä vielä pitkän aikaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kilpi.

18.54 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Saan runsaasti yhteydenottoja kulttuuri- ja tapahtuma-alalta, ja olen saanut niitä pitkään. Tunnen hyvin paljon toimijoita siltä sektorilta. On erittäin murheellista ollut seurata koronaepidemian aikaan muutamia toimialoja, jotka ovat jääneet täysin mopen osaan tässä tilanteessa ja ovat olleet selkeästi häviäjiä ja sellaisia, jotka on työnnetty kylmästi syrjään. Ravintola-ala on yksi, ja sitten juurikin kulttuuri- ja tapahtuma-ala on vielä pahemmassa jamassa. Ravintola-alalla kuitenkin on pyritty tukitoimia parantamaan ja alaa ymmärtämään, mutta kulttuuri- ja tapahtuma-alalla sitä ei yksinkertaisesti ole vain tapahtunut. Olisi ollut hyvinkin paljon mahdollisuuksia kat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 93/2021 vp

soa esimerkiksi muista Pohjoismaista, miten on toimittu — esimerkiksi Tanskassa on hyvin toimivat tukitoiminnot kulttuuri- ja tapahtuma-alalle — mutta ei olla näinkään tehty.

Olin itsekkin silloin tuossa Eduskuntatalon rappusilla, kun kulttuuri- ja tapahtuma-ala järjesti sen hienoimman mielenosoituksen, mitä olen koskaan ollut todistamassa, ja olin kuuntelemassa, kuinka hallituspuolueitten edustajat siellä lupasivat vaikka mitä. Siellä muun muassa luvattiin, että kukaan ei jää yksin, ketään ei jätetä ulos, ja siellä vakuutettiin, että nyt teitä on kuultu, vaikka itse asiassahan oli kestänyt yli vuoden tätä epidemiaa siinä vaiheessa — ja vahvasti näyttää tällä hetkellä siltä, että edelleenkin ei olla kuultu. Ollaan kuitenkin menossa jo syyskuussa.

Rovaniemellä järjestettiin vastikään Jukolan viesti, ja samaan yhteyteen järjestettiin iso musiikkifestivaali. Sen tuloksena oli tasan nolla tartuntaa — tasan nolla tartuntaa. Nämä ovat semmoisia viestejä, joihinkä pitää viimeistään reagoida ja olisi pitänyt reagoida jo ajat sitten. Moni murheellinen tilanne ja konkurssi oltaisiin pystytty kyllä välttämään, ja näin ei kuitenkaan olla toimittu.

Minä lämpimästi kannatan tätä lakialoitetta ja odotan kyllä hallitukseltakin toimenpiteitä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.